

Kansen voor hernieuwbare energie

Wilgen op bedrijventerreinen

FOTO: MARTIJN BOOSTEN

Op veel bedrijventerreinen is plek voor wilgenteelt.

Als gevolg van de economische crisis komt de ontwikkeling van duizenden hectares bedrijventerrein nauwelijks op gang. Uit een recent uitgevoerde verkenning blijkt dat er kansen liggen voor de teelt van biomassa op (tijdelijk onbenutte) bedrijventerreinen.

In 2012 kwam 4,4 procent van het Nederlandse energieverbruik uit hernieuwbare bronnen. Energie uit houtverbranding neemt hierbij verreweg de grootste plaats in. In het recent afgesloten Energieakkoord is afgesproken dat het aandeel hernieuwbare energie moet groeien tot 16 procent in 2023.

Het aantal houtgestookte installaties (houtkachels) voor warmteopwekking bij particulieren en bedrijven is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Ook de vraag naar houtige biomassa is de afgelopen jaren flink gestegen. Gezien de Nederlandse én Europese doelstellingen voor hernieuwbare energie zal de vraag naar houtige biomassa de komende jaren alleen maar verder toenemen. Internationale scenariostudies voorspellen zelfs een tekort aan biomassa op de middellange termijn. Voor Nederland wordt het daarom steeds belangrijker dat er in de toekomst voldoende (betaalbare) biomassa beschikbaar is voor eigen gebruik. Eén van de manieren om hieraan te werken is de aanleg van wilgenplantages om biomassa te telen. Internationaal worden wilgenplantages gezien als

efficiënte en duurzame biomassaproductenten. In diverse Europese landen groeit het areaal wilgenplantages sterk. Omdat in Nederland grond voor biomassateelt schaars is, is het zaak om te zoeken naar (tijdelijk) onbenutte terreinen.

Wilgen op bedrijventerreinen voor klimaat, economie en ecologie

Nederland kent duizenden hectares grond die zijn bestemd voor bedrijventerreinen. Als gevolg van de economische crisis komt de ontwikkeling van deze gronden niet of moeizaam op gang. Wanneer deze gronden (tijdelijk) worden ingezet voor de teelt van biomassa, krijgen ze een nuttige en duurzame bestemming. Een deel van de plantages kan ook worden opgenomen in de permanente groenvoorziening van het bedrijventerrein. Het beheer van het traditionele 'schaamgroen' op bedrijventerreinen kost in de regel geld. Wilgenplantages daarentegen leveren als groenvoorziening een nuttige brandstof op waarmee het groenbeheer op termijn kostenneutraal of zelfs winst-

gevend kan worden uitgevoerd. Ook kan een deel van de warmtevraag op het bedrijventerrein worden ingevuld met de uit de wilgenplantage geoogste houtsnippers. Steeds meer bedrijven wekken immers warmte op met houtsnippergestookte ketels. Bovendien leveren de wilgen een positieve bijdrage aan de biodiversiteit van het bedrijventerrein. Onderzoek heeft aangetoond dat wilgenplantages een verrassend hoge soortenrijkdom kennen van onder meer vaatplanten, paddenstoelen, insecten en broedvogels.

Interesse bij gemeenten

Naar schatting is in Nederland circa 2.000 hectare aan braakliggend bedrijventerrein geschikt voor de aanleg van wilgenplantages. Op verzoek van InnovatieNetwerk heeft Probos een verkenning uitgevoerd om te peilen of er onder gemeenten interesse is voor wilgenplantages. Uit de verkenning blijkt dat gemeenten over het algemeen positief staan tegenover dit concept. Er zijn echter ook aarzelingen. Ten eerste is men bang dat de toekomstige ontwikkeling van het bedrijventerrein wordt gehinderd, doordat er 'een vorm van natuurontwikkeling' optreedt. Het is zaak om dit juridisch goed te regelen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de regeling Tijdelijke natuur. Ook de braakligtermijn is een punt van aandacht. De aanleg van wilgenplantages vergt een investering van circa 4.000 euro per hectare. Om (een deel van) deze investering terug te verdienen, dient de wilgenplantage zes jaar of langer in stand te worden gehouden. De meeste gemeenten willen zich niet voor zo een lange tijd vastleggen. Een ander aandachtspunt is dat veel van de 'braakliggende' gronden momenteel worden verpacht aan agrariërs of particulieren met hobbydieren. De meeste gemeenten geven aan dat wilgenplantages tenminste zoveel rendement moeten opleveren als de huidige pachtinkomsten.

Aanvullende gesprekken

Na een eerste inventarisatieronde zijn onder andere met de gemeenten Zwolle en Almere aanvullende gesprekken gevoerd. Hierbij is onder meer gekeken naar de fysieke kenmerken van de beschikbare terreinen (grondsoort, boven- en ondergrondse infrastructuur etc.). Bijvoorbeeld de al bouwrijp gemaakte delen van bedrijventerrein Hessenpoort in Zwolle vielen af. Ten eerste omdat de terreinen door het opgebracht

te zand een ongeschikte groeiplaats waren geworden voor wilgen. Ten tweede omdat de aanleg van de wilgenplantage het bouwrijp gemaakte terrein, inclusief de al aangelegde ondergrondse infrastructuur zou verstoren.

De belangrijkste conclusie uit de aanvullende gesprekken is, dat er juridisch, planologisch en teeltechnisch geen (onoverkomelijke) belemmeringen zijn voor de aanleg van wilgenplantages op bedrijventerreinen. Wilgenplantages passen bovendien goed in de diverse beleidsdoelstellingen en -ambities ten aanzien van klimaat en milieu. De gemeente Almere werkt bijvoorbeeld aan de verduurzaming van de bedrijventerreinen De Vaart en Buitenvaart en heeft bovendien de ambitie om Almere vanaf 2025 energieneutraal te maken.

Tot slot

De verkenning heeft aangetoond dat er kansen liggen voor de aanleg van (tijdelijke) wilgenplantages op bedrijventerreinen. De belangrijkste conclusie is dat gemeenten hierin vooral willen faciliteren bijvoorbeeld ten aanzien van wet- en regelgeving en het beschikbaar stellen van gronden. Ze willen niet zelf wilgenplantages aanleggen en exploiteren. Het is daarom zaak om marktpartijen (groen-ondernemers, agrariërs, etc.) te interesseren voor de aanleg en exploitatie van wilgenplantages op bedrijventerreinen. Probos en InnovatieNetwerk bekijken op dit moment samen met een aantal gemeenten en marktpartijen of zij kunnen komen tot een *pilot*. ●

Gemeenten die geïnteresseerd zijn in het opzet van een pilot kunnen zich melden bij de auteur:

martijn.boosten@probos.nl

▲ Elf jaar oude wilgenplantage aan de Trekweg in Lelystad. Er is al vijf keer geoogst.

WEBSITE

www.probos.nl